

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Stichtse Landbrief - 650 jaar provincie Utrecht
Datum	7 januari 2025
Documentnummer	UTSP-1787477893-2923
Van	Elsbeth van Dijk, Poë van Looveren
Telefoonnummer	+31641798489
E-mailadres	650@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	KCK
Team	TKA
Portefeuillehouder	CvdK
Bijlagen	Geen

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Op 9 november 2022 hebben Provinciale Staten motie 92 – 650 jaar Stichtse Landbrief aangenomen, waarin zij opdracht gaven deze bijzondere gebeurtenis in 2025 te herdenken en vieren. Op 17 mei 2025 is het 650 jaar geleden dat de Stichtse Landbrief werd uitgegeven, een historisch moment dat wordt gezien als het begin van een meebeslissende standenvertegenwoordiging (Statenvergadering) in de provincie Utrecht. In deze Statenbrief wordt de stand van zaken met betrekking tot de programmering en communicatie weergegeven, evenals de vervolgstappen die in de komende periode worden gezet.

Inleiding:

In aansluiting op de statenbrief van 25 juni 2024, nr. [UTSP-1074195744-2582](#) informeren wij u op deze wijze over de voornemens voor de herdenking en viering van het 650-jarig bestaan van de Stichtse Landbrief, waartoe provinciale staten op 9 november 2022 in een motie opriepen.

De doelstelling, achtergrond en projectaanpak is hierin reeds beschreven. Behalve herdenking en viering speelt ook reflectie op de (vertegenwoordigende) democratie, met name ook bij de jeugd, in dit programma een belangrijke rol.

Verschillende elementen uit onderstaand overzicht zijn inmiddels vastgelegd, enkele andere zijn nog in ontwikkeling. Over de hele linie merken wij draagvlak en enthousiasme bij de vele partners, waarmee voor de viering van 650 naar Stichtse Landbrief wordt samengewerkt. Met regelmaat komt de adviesgroep Stichtse Landbrief bijeen om alles met betrekking tot het programma van de viering te bespreken. Uit uw staten nemen Hans Adriani en Martine van der Velde en de oud-statenleden Arthur Kocken en Ted Dinklo deel aan deze adviesgroep.

Begin december hebt u de vooraankondiging ontvangen voor de centrale viering op zaterdag 17 mei. U zult daarnaast vanaf januari 2025 voor de verschillende elementen van de viering van harte worden uitgenodigd om aanwezig te zijn of deel te nemen.

1. Lezingen

Door deskundige sprekers worden diverse historische lezingen gehouden, zoals de Van der Monde lezing van de Vereniging Oud-Utrecht in de Pieterskerk te Utrecht; tevens wordt aan de gemeenten Amersfoort, Montfoort, Rhenen en Wijk bij Duurstede (deze vijf gemeenten waren direct betrokken bij de Stichtse Landbrief) een dergelijke lezing aangeboden. Ook met bibliotheken en andere instellingen (bv. stadskasteel Oudaen, historische vereniging Soest) zijn gesprekken gaande om tot lezingen ter plaatse te komen.

Woensdag 15 januari aanstaande om 13:00 uur zal Herman Sietsma, voorzitter van de werkgroep en oud-provinciesecretaris, een lunchlezing houden over de geschiedenis van het provinciebestuur. Deze lezing was in december al aangekondigd in het statenportaal.

2. *Geschiedenis provincie Utrecht door Renger de Bruin*

In april 2025 verschijnt het nieuwe boek *Trouw en onwrikbaar* van prof. Renger de Bruin over 2000 jaar provinciebestuur in Utrecht, een geheel herziene en aangevulde versie van het in 2003 verschenen *Wij en onze opvolgers zullen iedereen recht doen*. Inmiddels is de kopij van deze nieuwe uitgave gereed.

3. *Magazine Stichtse Landbrief*

In het voorjaar verschijnt een kloek gratis magazine (48 pagina's) in grote oplage (25 000 ex.) met artikelen van deskundigen over verschillende historische aspecten van de Stichtse Landbrief en provincie Utrecht, naar aanleiding van de Stichtse Landbrief. Dit magazine is bedoeld voor de geïnteresseerde burgers, bestuurders, ambtenaren etc. en kan worden verspreid o.a. via bibliotheken, gemeentehuizen, musea e.d.

4. *Erfgoed en democratisch burgerschap in het basisonderwijs*

In januari verstuurt Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) een infographic-poster naar leraren van het basisonderwijs. Hierop staat uitgelegd hoe je met erfgoed kan werken aan burgerschapsdoelen. In de begeleidende brief wordt het vieren van 650 jaar democratie genoemd als aanleiding om met leerlingen aan de slag te gaan met democratische waarden. Door te verwijzen in de brief en poster naar de website van LEU kunnen leerkrachten van de bovenbouw gratis een les vinden over erfgoed, democratie en burgerschap, met hierin opnieuw aandacht voor 650 jaar Stichtse Landbrief. Het materiaal biedt ook kansen voor musea, bibliotheken en andere instellingen om hierbij aan te sluiten. Zij kunnen kinderen – zowel klassikaal als individueel – enthousiasmeren voor museale activiteiten die aansluiten bij dit thema.

5. *Lesbrief voortgezet onderwijs*

Aan ProDemos is gevraagd een lesbrief te vervaardigen voor het voortgezet onderwijs. Deze brief is inmiddels gereed en is aan de scholen in de provincie verzonden. Verschillende werkvormen worden in de lesbrief aangereikt: onder andere het provinciespel in de Statenzaal, bezoek aan Het Utrechts Archief, problemen oplossen in de vorm van een puzzel of een quiz.

6. *Provinciespel: 500 extra deelnemers*

In aanvulling op het bestaande en succesvolle provinciespel, dat regulier door scholieren in de Statenzaal wordt beoefend, is capaciteit gereserveerd voor nog eens 10 extra spelen à 50 deelnemers a 500 extra deelnemers. Door de griffie zal uw belangstelling worden gepeild om één van de bijeenkomsten bij te wonen.

7. *Kiesmannen: Jong Utrecht aan Zet*

Het traject jongerenparticipatie Viering Stichtse Landbrief 'Jong Utrecht aan zet' wordt begeleid door het creatief bureau de Kiesmannen. In dit traject worden vijf grootschalige participatiedagen (maart/april 2025) georganiseerd op vijf verschillende locaties in de provincie Utrecht, om per keer 100 - 150 Utrechtse jongeren op MBO (vanaf niveau 2), HBO en WO-instellingen actief te betrekken bij de toekomst van de

Provincie. Het biedt een kans voor beleidsmakers en politici om input op te halen bij jongeren en een brug te slaan tussen jonge inwoners en politiek. Jongeren gaan aan de slag met één of meerdere thema's die input zullen vormen voor de inbreng van de Omgevingsvisie en met het thema Democratie en Inspraak. In totaal wordt per participatiedag één provinciaal thema geanalyseerd en wordt, met behulp van deskundigen, een advies geformuleerd. Op 16 april, datum onder voorbehoud, worden de 5 adviezen gepresenteerd tijdens een bijeenkomst voor Provinciale Staten. De symbolische overhandiging van de resultaten door jongeren aan Statenleden zal plaatsvinden op 17 mei 2025 in samenwerking met studenten die hebben bijgedragen aan de verslaglegging. Bezien wordt of er voor u gelegenheid is om één van de bijeenkomsten van de Kiesmannen bij te wonen.

Het resultaat traject jongerenparticipatie Viering Stichtse Landbrief is drieledig:

1. Bijdrage aan versterking van actief burgerschap jongeren.
2. Input bij jongeren ophalen bij de wijziging van onze Omgevingsvisie.
3. Input ophalen voor het betrekken van jongeren bij onze Provincie die aansluit bij hun leefwereld: uit dit traject volgen uitgangspunten/kaders voor hoe jongeren gevraagd of ongevraagd advies willen geven aan onze Provincie.

Vervolg jongerenparticipatie en statenvoorstel jongerenparticipatie:

Om toe te werken naar het duurzaam betrekken van jongeren bij de Provincie Utrecht, conform de [uitvoeringsagenda participatie 2025-2027](#), wordt in april 2025 een voorstel aan PS voorgelegd om kaders vast te stellen om jongeren te betrekken bij de Provincie. Daarbij wordt het idee dat in de PS-vergadering van 13 november 2024 is geopperd om een jongerencommissaris aan te stellen betrokken. De Nationale Jeugdraad heeft [bouwstenen ontwikkeld voor betekenisvolle jongerenparticipatie](#), die op 21 november 2024 zijn gepubliceerd. De handreiking wordt een bijlage van de wet versterking participatie op decentraal niveau, welke vanaf januari 2025 van kracht is. Die handreiking vormt de leidraad van dit statenvoorstel.

Bij de uitwerking van het voorstel voor de Provinciale Statenvergadering van 23 april wordt een klankbordgroep jongerenparticipatie betrokken, waarin in ieder geval de leden van de werkgroep Toekomststoel zullen deelnemen. In het proces naar het definitieve statenvoorstel wordt deze klankbordgroep met Statenleden actief geconsulteerd. Vervolgens vindt vanzelfsprekend de gebruikelijke behandeling via commissie en Provinciale Staten plaats.

In de vergadering van Provinciale Staten van 23 april kan worden geconcludeerd of een resultaat op 17 mei 2025 (officiële viering) kan worden verzilverd in de vorm van een professionele en structurele inzet op jongerenparticipatie door de Provincie Utrecht.

8. Activiteiten bibliotheken

Bibliotheken hebben een belangrijke taak m.b.t. bevordering van de burgerschapsvorming. Om die reden is er met de bibliotheken in de provincie contact om te bevorderen dat zij in het kader van reflectie op geschiedenis, heden en toekomst van de (provinciale) democratie mogelijkheden benutten, bv. door bijeenkomsten voor jongeren te organiseren. Zij kunnen daarin aansluiten bij de thematiek die, naar gehoopt mag worden, in veel scholen zal worden besproken.

9. Activiteiten musea

Musea kunnen op eigen wijze aandacht schenken aan het jubileum van de Stichtse Landbrief; Het Utrechts Archief (opening mei 2025) en het Centraal Museum (opening oktober 2025) werken beide aan professionele exposities. Ook kunnen de musea hopelijk profiteren van de aandacht op de scholen voor de regionale geschiedenis door scholieren te interesseren voor het museum. Er zijn middelen beschikbaar voor busvervoer van plm. 75 schoolklassen naar de expositie bij Het Utrechts Archief.

10. Compositie carillons

Voor de carillons in de provincie componeert de componist des Vaderlands, Anne Maartje Lemereis, een compositie. Dit gebeurt in samenwerking met omwonenden van de carillons in Amersfoort, Montfoort, Rhenen, Utrecht en Wijk bij Duurstede. Op 17 mei 2025 wordt deze compositie dan vanaf zoveel mogelijk torens ten gehore gebracht.

11. Fietsroute

In samenwerking tussen de projectorganisatie (met name Centraal Museum) en het Routebureau van de provincie wordt een fietsroute ontwikkeld langs de in het kader van Utrecht 650 relevante historische locaties. In de steden Amersfoort en Utrecht zal dit (ook) een wandelroute zijn.

12. Banieren en posters

Bij het Utrechtse artistieke collectief Inktpot worden series van 10 staande banieren getekend in de vorm van striptekeningen over historische onderwerpen in de provincie. Per gemeente in de provincie is een serie van deze 10 panelen beschikbaar, bestemd voor publiekstoegankelijke plaatsen (wachtruimte, burgerzaal, bibliotheek e.d.). Van de tekeningen worden ook groot formaat posters gemaakt die op meerdere plaatsen in een gemeente kunnen worden opgehangen.

13. Herdenking 17 mei 2025 ochtend

Op 17 mei 2025, de verjaardag van de Landbrief, wordt in de Domkerk een officiële herdenking gehouden waar als sprekers optreden -naast de Commissaris van de Koning- prof. Maarten Prak over democratie in de Middeleeuwen, prof. Hanneke van Eijken over democratie nu en in de toekomst en Séun Steenken, een spoken word-artiest, over de hoop van jonge generaties.

Muziek is er van het koor Dekoor (Close Harmony) en organist Jan Hage in samenwerking met een nader te bepalen instrument.

Aan de plm. 500 gasten -waarvan plm. 300 tot de provinciale relaties behoren, en 200 a-select uit de provinciale inwoners worden benaderd- wordt de lunch in het Pandhof aangeboden.

14. Feestconcert 17 mei middag

Op 17 mei 's middags wordt door de Utrechtse Domcantorij en -orkest en het Utrechts Studenten Concert (USC) een feestelijk concert gegeven in de Domkerk, vrij toegankelijk, met *Utrechtse muziek door de eeuwen* (muziek van Tollerius, het Utrecht Te Deum van G.F. Händel en Johan Wagenaar). Zo mogelijk wordt zowel de ochtend- als de middagbijeenkomst gestreamd.

15. Middeleeuwse markt en processie 17 mei middag

Op 17 mei zal het Domplein het toneel zijn van een middeleeuwse markt. Afspraken hierover zijn gemaakt met de organisatie die de gewenste re-enacters kan bereiken.

Tevens wordt zo mogelijk met tientallen Middeleeuwse personages uit de drie standen een processie gelopen op een wijze die historisch zo verantwoord mogelijk is. Het overleg over de vergunning en ontheffingen met de gemeente Utrecht is gaande.

16. Communicatie

Door een medewerker van het team communicatie is vanaf medio augustus een communicatieplan geschreven. De uiterlijke *look and feel* van de communicatie is vastgesteld. De website www.provincie-utrecht650.nl is in december 2024 aangevuld met relevante informatie, zoals hiervoor beschreven. Tevens is een aantal activiteiten voorgenomen via digitale communicatie uitingen.

Vervolgprocedure/voortgang:

De komende maanden zullen in het teken staan van verdere detaillering en uitvoering, alsmede van concrete communicatie met de samenleving over dit programma. Zoals ook in de vorige Statenbrief vermeld zullen wij suggesties die passen in de beoogde opzet meenemen in de verdere uitvoering.

Wij zien, naar wij hopen samen met u, uit naar een prachtige, feestelijke en gedenkwaardige viering van 650 jaar provincie Utrecht!

Gedeputeerde staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen